

INTEGRACIJA IZBEGLICA U VOJVODINI - ZAVRŠEN ILI OTVOREN PROCES?
INTEGRATION OF REFUGEES IN VOJVODINA – FINISHED OR ONGOING PROCESS?

Radomir Kukobat

Apstrakt

U ovom radu autor analizira podatke o realizaciji Regionalnog stambenog programa (RHP) za trajno stambeno zbrinjavanje izbeglica u Vojvodini u prethodnih deset godina. Zatim te činjenice ukršta sa podacima dobijenim u dva istraživanja o procesu integracije izbeglica u Vojvodini koja su rađena u vremenskom razmaku od četiri godine. Proces integracije izbeglica u Vojvodini se odvija usporeno jer traje duže od 30 godina, ali se na osnovu iznetih podataka može zaključiti da je u svojoj završnoj fazi. Istraživanja iz 2015, te iz 2019. daju sličan nalaz: više od polovine nekadašnjih izbeglica pronašlo je nove sredine u Vojvodini u kojima nameravaju trajno da se zadrže. Takođe značajan broj (26,9 %) izbeglica (uglavnom mlađih), ili planira odlazak u inostranstva, ili razmišlja o odlasku u inostranstvo. Samo u starosnoj grupi 56+ godina postoje oni koji razmišljaju o povratku u zemlju porekla (Hrvatsku ili Bosnu i Hercegovinu) da bi tamo „proveli starost“. Istovremeno, kroz RHP je za 2937 izbegličkih porodica u Vojvodini obezbeđeno trajno stambeno rešenje, što je nesumnjivo dalo snažan impuls procesu trajne integracije. Sledstveno tome, u budućnosti se mogu očekivati samo pojedinačni slučajevi povratka u mesta prethodnog prebivališta, pa bi države stvorene raspadom SFRJ u skladu s tom činjenicom trebalo da planiraju i svoju politiku u oblasti rešavanja izbegličkih pitanja.

Ključne reči: izbeglice, integracija, Vojvodina, RHP, trajna rešenja

Abstract

In this article the author analyzes the data regarding the realization of Regional Housing Program(RHP) for permanent solving of housing issues of refugees in Vojvodina in the past 10 years. He then compares those facts with the data obtained in two different researches about the integration of refugees in

Vojvodina, which were conducted separately, 4 years apart. The process of refugee integration in Vojvodina is slow, due to it lasting for over 30 years, but based on the found data it can be concluded that it is in its final stages. Researches from 2015 and 2019 show similar conclusions: more than half of former refugees found new homes in Vojvodina, where they plan on staying permanently. Also a considerable amount (26.9%) of refugees (mostly the younger ones) plan on leaving abroad. Only people thinking of returning to their country of origin (Croatia or Bosnia and Herzegovina) are in the oldest age group (56 and over). This is due to them wanting to “spend their old age” there. At the same time, the RHP helped 2937 refuged families find their permanent housing solution, which has undoubtedly given strong momentum to the process of permanent integration. Considering that, in the future only individual cases of returning to the previous places of living can be expected, so the countries created after the dissolve of SFRJ should consider that fact when creating and planning their politic regarding the refugee questions.

Keywords: refugees, integration, Vojvodina, process, RHP, permanent solutions

UVOD

U ratovima izazvanim raspadom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), najviše izbeglica iz (tada) novoproglašanih samostalnih država Hrvatske i Bosne i Hercegovine (BiH) prihvatila je bivša jugoslovenska republika Srbija. Prvi popis izbeglica u tadašnjoj Saveznoj Republici Jugoslaviji (SRJ)¹ obavljen je 1996. godine, kada je u Srbiji bilo evidentirano 537937 izbeglica i još 80244 drugih “ratom ugroženih lica”. Oko polovine izbeglica koja su se u poslednjoj deceniji prošlog veka nastanile u Srbiji, danas živi u Vojvodini. To pokazuju svi sprovedeni popisi izbeglica i sve službene evidencije Komesarijata za izbeglice i migracije Republike Srbije (KIRS).

U ovom radu se daje pregled trajnih rešenja u stambenom zbrinjavanju izbeglica u Vojvodini putem RHP-a² budući da je rešenje stambenog pitanja nesumnjivo najznačajnije za proces trajne i održive

¹ Posle raspada SFRJ, dve bivše jugoslovenske republike – Srbija i Crna Gora – formirale su novu državnu zajednicu Saveznu Republiku Jugoslaviju. Ta država je prestala da postoji 2006. godine, kada je Crna Gora proglasila nezavisnost.

² Regional Housing Programme (RHP) je program trajnih stambenih rešenja za izbeglice u četiri republike nekadašnje SFRJ: Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. Projekat se finansira sredstvima međunarodnih donatora i četiri države učesnice programa. Sredstva su obezbeđena na donatorskoj konferenciji u Sarajevu u aprilu 2012. godine.

integracije. Takođe, analiziraju rezultati dva istraživanja na temu integracije izbeglica u Vojvodini sprovedena 2015. i 2019. godine na istom području i sa istim setom pitanja.

Istraživanje u dva talasa prati postignute uslove života i uspostavljene trendove u životu izbegličke populacije kroz ekonomske i društvene aspekte, kao i kroz prihvaćenost u domicilnoj populaciji, te dalju perspektivu u različitim sredinama u kojima oni danas žive. Smatramo da se sagledavanjem podataka iz istraživanja i činjenice o trajnim stambenim rešenjima u poslednjih deset godina može izvesti pravilan zaključak o procesu integracije izbeglice u Vojvodini, odnosno odgovoriti na pitanje dokle se stiglo u tom procesu i šta se može očekivati u skoroj budućnosti.

1. INTEGRACIJA

1.1. Osnovni demografski pokazatelji

Na području Vojvodine u pojedinim opštinama broj izbeglica je izuzetno značajan u odnosu na ukupan broj stanovnika (Tabela 1). Apsolutni rekorder je opština Šid u kojoj izbeglice prema rezultatima popisa iz 2002. godine čine čak 23,43 odsto stanovništva. Tek nešto manji procenat zabeležen je u Inđiji (21,05%), Sremskim Karlovcima (18,95%) i Staroj Pazovi (18,62%).

Opština	Broj izbeglica	Učešće (%)	1991. (ukupno)	2002. (ukupno)	2002. (bez izbegl.)	Rast (ukupno) 1991.-2002.	Rast bez izbegl. 1991.-2002.
ŠID	9.133	23,43	35.578	38.973	29.840	8,32	-15,86
INĐIJA	10.444	21,05	42.849	49.609	39.165	13,41	-8,14
SREM. KARLOVCI	1.675	18,95	7.403	8.839	7.164	16,25	-2,98
STARA PAZOVA	12.582	18,62	55.871	67.576	54.994	17,44	-1,44
RUMA	9.859	16,43	53.856	60.006	50.147	9,88	-6,47
IRIG	1.870	15,17	11.553	12.329	10.459	5,93	-9,00
TEMERIN	3.826	13,53	24.386	28.275	24.449	13,54	0,23
APATIN	4.363	13,30	31.850	32.813	28.450	2,71	-10,21
NOVI SAD	37.599	12,56	261.121	299.294	261.695	12,48	0,20
SOMBOR	11.912	12,25	94.081	97.263	85.351	3,03	-8,81
VOJVODINA (UKUPNO)	186.463	9,18	1.970.195	2.031.992	1.845.529	2,81	-5,92

Tabela 1.

Polna struktura izbeglica približno odgovara polnoj strukturi u opštoj populaciji, dok se u razvrstavanju po starosnim grupama uočava razlika u broju pripadnika starosne grupe od 20 do 39 godina (32,5% izbeglice, 26,1% opšta populacija) i grupe od 40 do 59 godina (30,4% izbeglice, 28% opšta populacija).

Opšta populacija ima više pripadnika u starosnoj grupi 0-19 godina, što je i logično budući da su u trenutku popisa 2002. godine u toj starosnoj grupi među izbeglicama bili samo oni koji su u najranijem uzrastu napustili svoje domove. Takođe, opšta populacija ima više pripadnika u starosnoj grupi od 60 i više godina. Ipak, razlike socio-demografskih karakteristika između izbegličkog i domicilnog stanovništva nisu tolike da bi se mogle okarakterisati kao velike i značajne.

1.2. Integracija

Integracija izbeglica u Srbiji odvija se veoma usporeno. Od početka ratova u bivšoj SFRJ i prvog izbegličkog talasa koji je zapljusnuo Srbiju prošlo je više od 30 godina, a od završetka ratova u Hrvatskoj i BiH punih 27 godina. U proces trajnog rešavanja izbegličkih pitanja uključene su bile i još su angažovane na hiljade državnih službenika, aktivista kako domaćih i stranih nevladinih organizacija tako i brojnih volontera... Obezbeđene su na stotine miliona evra stranih donacija i značajna sredstva izdvojena iz lokalnih, pokrajinskog i državnog budžeta.

Na osnovu Zakona o izbeglicama, formiran je Komesarijat za izbeglice Republike Srbije (KIRS) kao operativni organ koji rukovodi i koordinira aktivnostima na trajnom zbrinjavanju izbeglica. Takođe, sve lokalne samouprave bile su dužne da odrede poverenika za izbeglice, odnosno da formiraju povereništvo, preko koga će lokalna samouprava realizovati sopstvene programe pomoći izbeglicama.

Autonomna pokrajina Vojvodina formirala je 2005. godine svoj Savet za izbegla, prognana i raseljena lica, a ubrzo (2006. godine) i Fond za pružanje pomoći izbeglim, prognanim i raseljenim licima, koji od 2021. godine radi pod nazivom Fond za izbegla, raseljena lica i za saradnju sa Srbima u regionu.

Mrežu organizacija koje se bave rešavanjem izbegličkih pitanja u Srbiji čine i brojne domaće i međunarodne organizacije, na čelu s Visokim komesarijatom Ujedinjenih nacija za izbeglice – UNHCR – koji na području Srbije radi od 1991. godine, a čija je kancelarija u Beogradu od 1996. dobila status međunarodne diplomatske misije, u skladu s pravilima UN i praksom u radu UNHCR-a svuda u svetu.

Prema Zakonu o izbeglicama, zbrinjavanje izbeglica obuhvata organizovani prihvata, privremeni smeštaj, pomoć u ishrani, materijalnu pomoć, pravo na zdravstvenu i socijalnu zaštitu, zapošljavanje i školovanje, kao i stambeno zbrinjavanje. Navedena prava izbeglice ostvaruju prema svom boravištu.

RHP se realizuje od 2012. godine i nesumnjivo predstavlja najznačajniji i finalni proces trajnog rešenja stambenog pitanja izbeglica u Vojvodini. Prema zvaničnim podacima na dan 1. april 2022. godine kroz RHP je trajno stambeno rešenje obezbeđeno za ukupno 2937 porodica u Vojvodini. Pregled trajnih stambenih rešenja po okruzima u Vojvodini dat je u Tabeli 2.

Okrug	Vrsta rešenja				
	Mont. kuće	Seoske kuće	Građev. mater.	Stanovi	Građev. mater. +kontribucija ³
Južnobački	44	181	115	660	79
Severnobački	-	19	88	44	46
Zapadnobački	6	51	88	60	51
Severobanatski	-	31	24	41	8
Srednjobanatski	9	56	20	51	31
Južnobanatski	16	62	34	144	76
Sremski	61	144	209	307	81
UKUPNO:	136	544	578	1307	372

Tabela 2.

2. ISTRAŽIVANJE

Kao što je već rečeno u uvodu, istraživanje „Integracija izbeglica u Vojvodini – činjenice i stavovi“ realizovano je tokom aprila i maja 2019. na području sedam vojvođanskih opština u kojim u većem broju žive nekadašnje izbeglice. Reč je o opštinama Novi Sad, Stara Pazova, Zrenjanin, Šid, Indija, Sombor i Sremski Karlovci. Istraživanjem su bila obuhvaćena kako prigradska naselja poput Veternika, Klise, Kaća, Čortanovaca i sl. u kojim su izbeglice koncentrisane u većem broju tako i drugi delovi pomenutih gradova u kojim ne živi značajniji broj pripadnika izbegličke populacije.

Istraživanje je rađeno praktično na istom području, po istoj metodologiji i sa istim upitnikom po kojem je Agencija za istraživanje javnog mnjenja „Rejting 021“ radila istraživanje u izbegličkoj populaciji 2015. godine. Agencija je za potrebe ovog istraživanja, kojim su obuhvaćene i izbeglice i domicilno

³ U okviru ovih projekata, korisnicima se dodeljuju sredstva za otkup seoske kuće sa okućnicom i „paket“ građevinskog materijala. Na sredstva za otkup seoske kuće (kontribuciju) korisnik može dodati i svoja sredstva kako bi kupio odgovarajući objekat, s tim da novčani iznos za doplatu ne može biti veći od iznosa kontribucije.

stanovništvo, ustupila rezultate svog prethodnog istraživanja, pa su u analizi upoređivani podaci dobijeni u dve nezavisno sprovedene ankete. To analizi nesumnjivo daje poseban kvalitet.

Istraživanje iz 2019. godine je u najvećoj meri finansirano sredstvima KIRS-a.

2.1. Uzorak i metod

Istraživanje pod nazivom „Integracija izbeglica u Vojvodini – činjenice i stavovi“ obuhvatilo je dva stratuma: 1) same izbeglice i 2) opštu populaciju, u cilju poređenja rezultata.

1. Terenski deo istraživanja sproveden je od 19 do 31. maja 2019. godine.
2. Istraživanje se odvijalo po metodu – ispitivanje (intervju) licem u lice.
3. Primenjen je isti tip uzorka kao i u prvom istraživanju, upravo zbog poređenja s prethodnim talasom istraživanja i praćenja trenda. Teritorijalna alokacija uzorka izvedena je usvemu kao i u prvom talasu, sprovedenom u aprilu 2015. godine.

Istraživanje ispituje i analizira kakvo jeste stanje života izbeglica, kroz ekonomske i društvene uslove, danas, nakon duge integracije, kao i stavove opšte populacije – prema svojim komšijama izbeglicama. Zbog ovih ciljeva, sprovedene su dve zasebne terenske sondaže sa po 250 učesnika metodom intervjuja „licem u lice“: prvo, koja se bavi tekućim uslovima života izbeglica i drugo ispitivanje, stavova opšte populacije o izbeglicama, u sredinama u kojima danas većinom trajno žive izbeglice.

U prvom istraživanju, ispitivan je tok dugog procesa integracije kroz aspekte – ekonomske – socijalne i – kulturne integracije, posebno sa obzirom na istoriju dolaska izbeglica u AP Vojvodinu. Predmetno istraživanje nastoji da prati postignute uslove života i uspostavljene trendove u životu izbegličke populacije kroz aspekte ekonomskih i društvenih prilika, kao i prihvaćenost u domicilnoj populaciji.

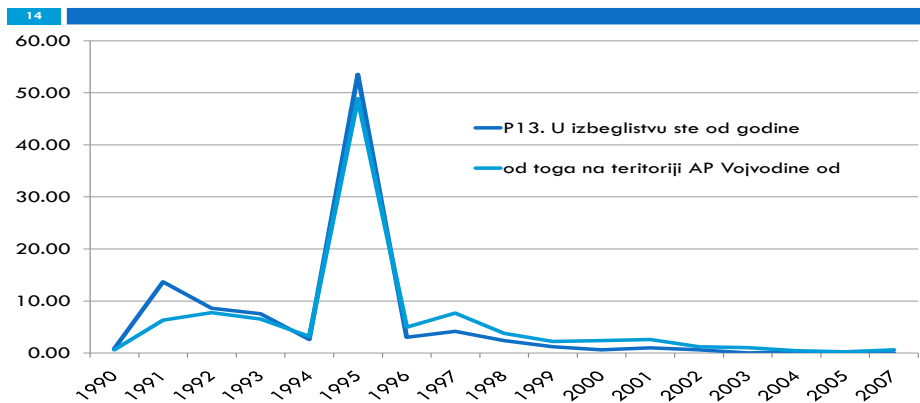
2.2. Privrženost sredini

U prethodnom istraživanju (2015.) konstatovano je da su izbeglice, kao po pravilu, više puta menjale svoja mesta boravišta do pronalaska svoje nove trajne sredine na teritoriji AP Vojvodine,

uz nesumnjivo prihvatanje i podršku i sav veliki trud i teškoće novih početaka u složenim okolnostima.

Grafikon 2. (Istraživanje 2015.)

2.2. vreme procesa

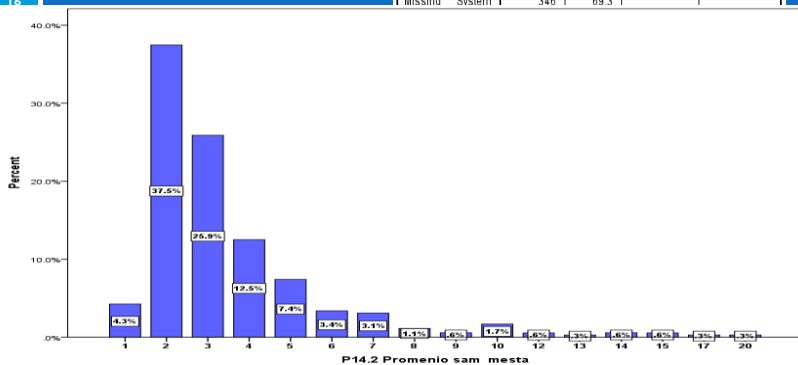

Grafikon 2.a. (Istraživanje 2015.)

2.3. prostor

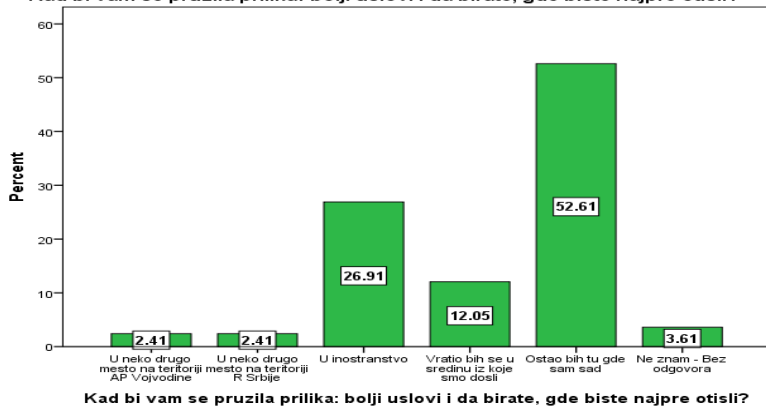
P14.1 Da li ste menjali smestaj?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ne	153	30.7	100.0	100.0
Missino System	346	69.3		

Grafikon 3. (Istraživanje 2019.)

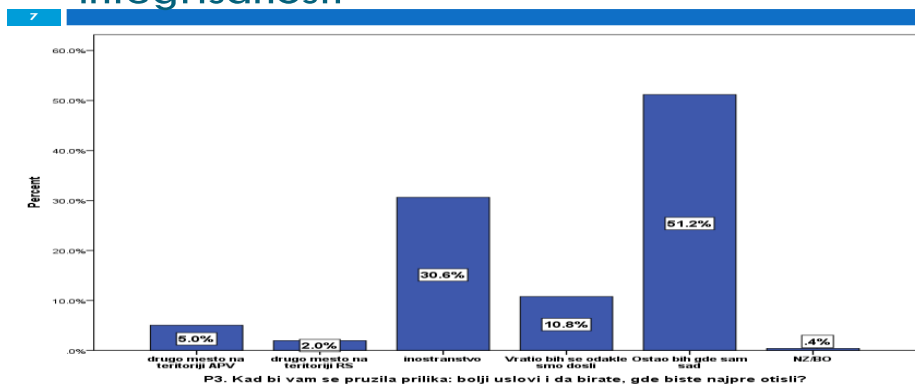
Kad bi vam se pružila prilika: bolji uslovi i da birate, gde biste najpre otisli?

Istraživanja iz 2015, te iz 2019. daju sličan nalaz: da je više od polovine nekadašnjih izbeglica pronašlo svoje sredine u kojima nameravaju trajno da se zadrže. Pri tom se, što je sasvim očekivano, mlađi dvoume između ostanka ili odlasku u inostranstvo zbog duge krize u Srbiji. Praktično niko od njih više ne razmišlja o povratku u mesto prethodnog prebivališta. Samo još ¼ starijih od 56 godina razmišlja da se vrati u nekadašnji dom kako bi tamo proveli svoje poslednje godine.

Grafikon 4. (Istraživanje 2015.)

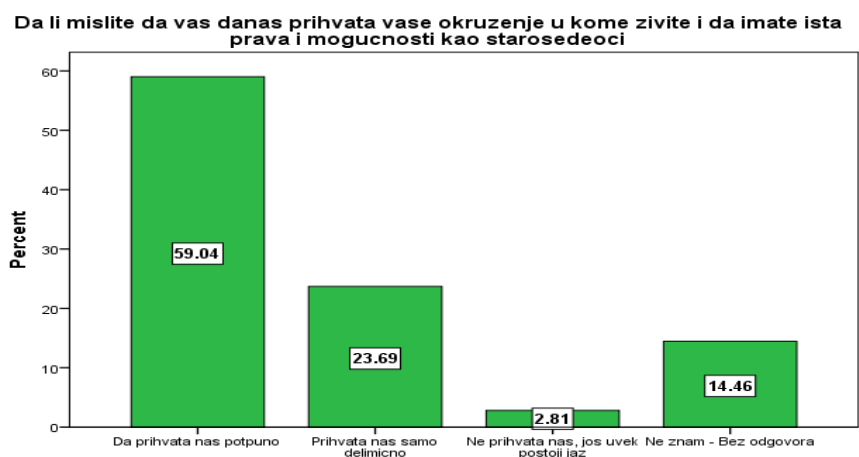
1.3 lojalnost, stepen trajno ostvarene integrisanosti

2.3. Društvena prihvaćenost

Bezmalob 60% izbeglica smatra da je potpuno prihvaćeno (Grafikon 5.) i to više starije generacije nego mlađe (Tabela 3.) gde upravo najviše mlađa generacija smatra, da su samo delimično prihvaćeni – ako uzmemo u obzir da skoro i polovina mladih razmišlja o iseljavanju u inostranstvo.

Grafikon 5.

Da li mislite da vas danas prihvata vase okruzenje u kome zivite i da imate ista prava i mogucnosti kao starosedeoeci * Generacije Crosstabulation

	Generacije			Total
	18 - 30	31 - 55	56+	
Da prihvata nas potpuno	51.9%	62.3%	60.5%	60.4%
Prihvata nas samo delimicno	40.7%	23.8%	18.6%	23.8%
Ne prihvata nas, jos uvek postoji jaz	0.0%	3.3%	2.3%	2.6%
Ne znam - Bez odgovora	7.4%	10.7%	18.6%	13.2%
Total	100.0%	100%	100%	100.0%

Tabela 3.

Istraživanje pokazuje korelaciju između obrazovanja i stava „da, prihvata nas potpuno“. Najveći procenat onih koji su izneli takav je u grupi fakultetski obrazovanih (Tabela 4.). Može se zaključiti da integracija kroz obrazovanje daje najbolji efekat.

Da li mislite da vas danas prihvata vase okruzenje u kome zivite i da imate ista prava i mogucnosti kao starosedeoeci * Obrazovanje - poslednja završena skola Crosstabulation

	Obrazovanje - poslednja završena skola					Total
	Bez obrazovanja ili nezavršene os	Završena osnovna skola	Srednja skola	Visa skola	Fakultet i vise	
Da prihvata nas potpuno	16.7%	44.0%	59.4%	68.8%	67.7%	59.0%
Prihvata nas samo delimicno	50.0%	20.0%	27.1%	9.4%	19.4%	23.7%
Ne prihvata nas, jos uvek postoji jaz	0.0%	8.0%	1.9%	3.1%	3.2%	2.8%
Ne znam - Bez odgovora	33.3%	28.0%	11.6%	18.8%	9.7%	14.5%
Total	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

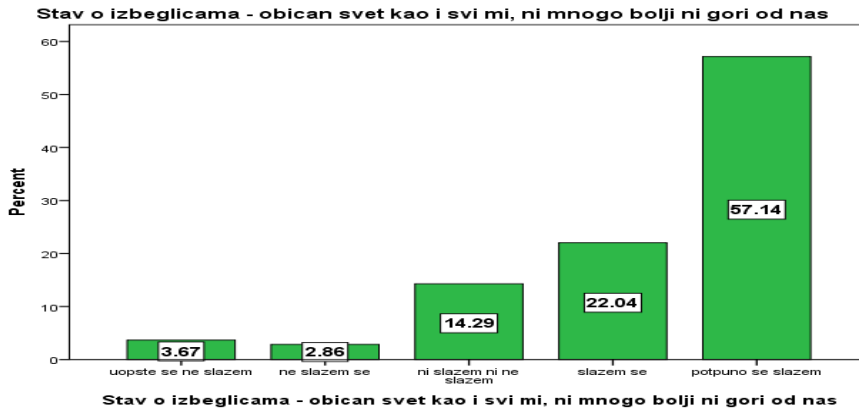
Tabela 4.

Stavovi opšte populacije o izbeglicama	Sred. vrednost
Obican svet kao i svi mi, ni mnogo bolji ni gori od nas;	4.26
Medjusobno su dobro povezani, pomazu se, pa smo mi u goreem pološanu nego oni;	3.23
Drže se odvojeno, na nas starosedeoce gledaju sa nepoverenjem;	2.73
Vredni, posteni i druželjubivi ljudi, sa svima su u dobrim odnosima;	3.80

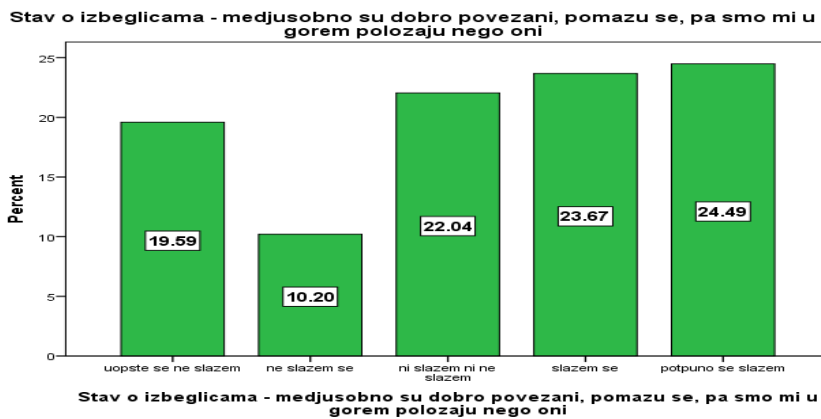
Tabela 5.

Prosečne ocene stavova opšte populacije pokazuje da preovladava slaganje da su izbeglice „svet kao i svi mi“. Međutim, postoji da li kao činjenica, ili pre svega kao predrasuda, da su „međusobno povezaniji nego mi“. Inače to je uobičajeni zavičajni mit koji se prostire u srpskoj populaciji.

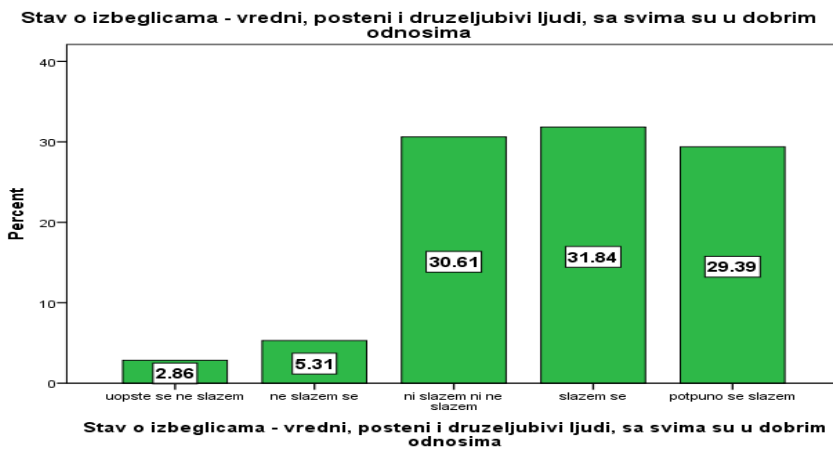
Grafikon 6.

Grafikon 7.

Grafikon 8.

Konačno i prema profesionalno – kategorijalnoj podeli opšte populacije i njihovom, kako privatnog, tako i profesionalnog iskustva sa izbeglicama saznajemo da se nalazi uglavnom kreću u rasponu prihvatanja. To je važno za same izbeglice kako bi znali šta ih očekuje u njihovim ne samo tzv.

horizontalnim komunikacijama sa poznanicima i saradnicima, nego i vertikalnim, kad se ljudi mnogo manje poznaju.

Sve to je ispitano kroz kategorijalnu podelu odgovora opšte populacije, koja je napravljena tako što su se ispitanici izjašnjavali kojoj od deset ponuđenih kategorija pripadaju, pa je to onda varirano sa njihovim stavovima o izbeglicama (Tabela 6.).

U koju od dole navedenih kategorija spadate?	Stav o izbeglicama - obican svet kao i svi mi, ni mnogo bolji ni gori od nas	Medjusobno su dobro povezani, pomazu se, pa smo mi u gorem položaju nego oni	Drze se odvojeno, na nas starosedeoce gledaju sa nepoverenjem	Vredni, posteni i druzeljubivi ljudi, sa svima su u dobrim odnosima
Ucenik - student	4.00	2.86	2.50	3.54
Poljoprivrednik	5.00	3.50	3.00	4.00
Radnik	4.47	3.35	3.02	4.09
Sluzbenik	4.12	3.28	2.60	3.72
Strucnjak	4.59	2.32	2.27	3.91
Rukovodilac	4.75	3.25	2.58	3.83
Privatni preduzetnik	3.87	3.39	2.78	3.57
Domacica	4.78	3.89	3.67	4.00
Penzioner	4.25	3.75	3.13	3.81
Vojska – policija	3.00	3.00	3.00	2.00
Nezaposlen	4.00	3.55	2.18	3.82
Bez odgovora	4.67	3.33	3.33	4.00
Total	4.26	3.23	2.73	3.80

Tabela 6. (Srednja vrednost stavova o izbeglicama po kategorijanoj podeli opšte populacije)

Analiza dobijenih odgovora je pokazala kako se domaćice istovremno osećaju najugroženije od izbeglica, dok iste najviše veruju kako su izbeglice valjan svet. Delimično su sličnih stavova i penzioneri. S druge strane, ljudi koji se svrstavaju u grupu stručnjaka, najmanje govore o ugroženosti i racionalno uvažavaju kvalitete izbeglica kao grupe. Sve u svemu, bezmalo 60% izbeglica smatra da su prihvaćeni, kao što bezmalo 60% pripadnika opšte populacije smatra da su izbeglice isti ljudi kao i oni sami. Kod većeg dela izbeglica je situacija kao i kod svakog drugog ko dođe u novu sredinu i to

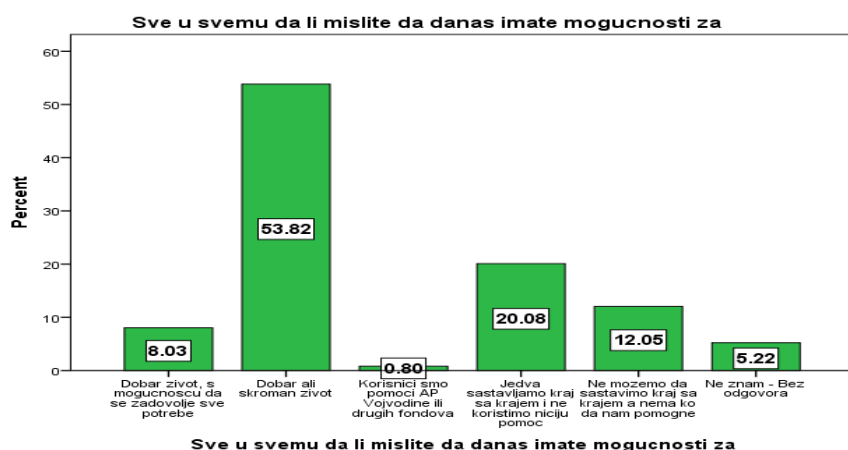
je po sebi skroz prirodan i obostran proces izgradnje mreže odnosa, a ne zato što bilo koja strana ima po sebi loše namere ili postoje nesavladive kulturne razlike. Nego je, pretpostavka, najverovatnije pitanje mogućnosti, nego razlika.

2.4. Ekonomska situacija

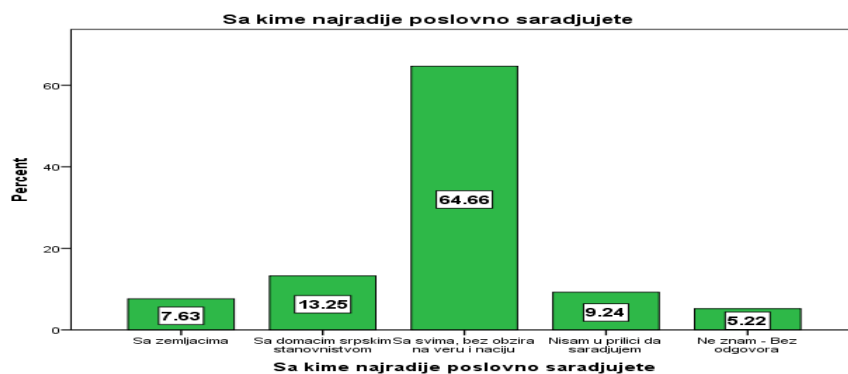
Ekonomske uslovi se kreću u okvirima kritičnih 60% : 40% održivog i teško održivog života, što je izgleda globalni fenomen za mnoga tranziciona društva sa ekonomskim problemima. Može se reći da su po uslovima života, izbeglice uklopljene u sredinu u kojoj žive, ali se nalaze na margini opštijeg problema.

Što se tiče poslovne saradnje, njihova aktivnost je usmerena pretežno prema svima (Grafikon 10.) i nije zatvorena. Što je vrlo sličan nalaz kao i u istraživanju sprovedenom 2015. godine (Grafikon 11.), pa zaključujemo da je nalaz stabilan.

Grafikon 9.

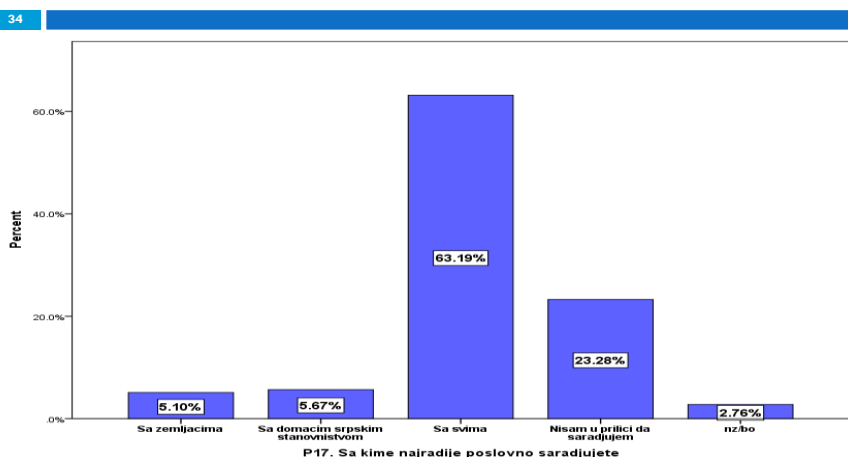

Grafikon 10.

Grafikon 11.

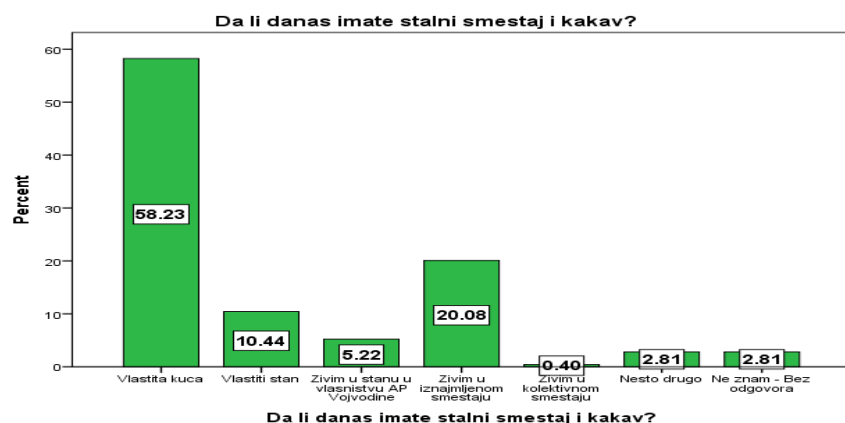
3.2.3 saradnja

Stabilnost nalaza je posebno važna ako se ima u vidu da je izbeglička populacija zapravo fragmentirana na teritoriji Vojvodine, a da se nalazi različitih istraživanja baš u ovoj meri poklapaju. To praktično znači da smo utvrdili jedan opšti obrazac ponašanja te grupe, odnosno populacije: ona uspešno saradjuje pre svega funkcionalno sa svima i ne teži da se zatvori, kao što sredina ne pokušava da ih isključi iz poslovnih aktivnosti.

Takođe, za utvrđivanje nečijeg materijalnog, tj. ekonomskog statusa, važno je znati u kojoj su meri rešena stambena pitanja. U slučaju predmetnog istraživanja, pokazalo se da je blizu $\frac{3}{4}$ anketiranih stambeno trajno obezbeđeno, bilo da su stambeno pitanje rešili sami ili uz pomoć različitih državnih institucija i drugih organizacija.

Grafikon 12.

Grafikon 13.

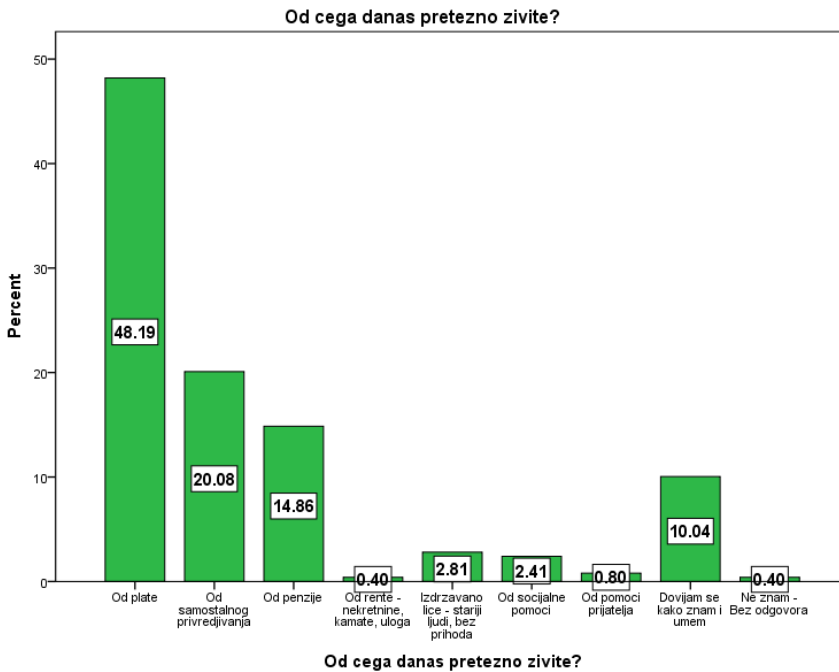

Plate su 50% prihoda izbeglica: 20% preduzetništvo: 15% penzija, a 15% nema vlastite prihode, pa opet 40% smatra da ne može da živi dostojno čoveku (a ne 15% onih koji nemaju prihode).

Kad se sve uzme u obzir, 61,5% izbeglica ima ispunjene uslove života; 68,67% obezbedila je sebi svoj krov, tako da su otporniji na troškove i raspolažu svojim vlasništvom; 83,13% ima svoje prihode, bilo iz preduzetništva 20,08%, plate 48,19% ili penzije 14,86%, ali to je za 80% izbegličkih domaćinstava prihod do 60.000,00 dinara. Što se tiče njihove perspektive po mladima ali i ne samo njima oni imaju loše uslove za vlastitu reprodukciju pa očekivano polovina mladih razmišlja o odlasku u inostranstvo.

3. ZAKLJUČAK

Proces integracije izbeglica u stalno stanovništvo Vojvodine je danas praktično u završnoj fazi. Na to ukazuju podaci iz istraživanja „Integracija izbeglica u Vojvodini – činjenice i stavovi“ realizovana 2015. i 2019. godine, kao i podaci o broju trajnih stambenih rešenja za izbeglice u Vojvodini realizovanih putem RHP-a.

Istraživanje analizira i prati postignute uslove života i uspostavljene trendove u životu izbegličke populacije kroz razne aspekte ekonomskih i društvenih prilika, kao i stavove pripadnika domicilne

populacije prema svojim komšijama izbeglicama (prihvaćenost u novoj sredini). Upoređivanje rezultata dva istraživanja, pokazala su veliku podudarnost u onim segmentima u kojim se pitanja iz dve ankete praktično podudaraju. Oba istraživanja su pokazala da je većina izbeglica u Vojvodini trajno opredeljeno za svoje sadašnje sredine. Bezmalobli 60% izbeglica smatra da su prihvaćeni od strane sredine u kojoj se sada nalaze, kao što bezmalobli 60% opšte populacije smatra da su izbeglice „isti ljudi kao mi“. U anketi 2019. godine, 61,5% izbeglica je reklo da ima ispunjene uslove života, 68,67% obezbedila je sebi svoj krov, tako da su otporniji na troškove i raspolažu svojim vlasništvom. Među izbeglicama, 83,13% ima svoje prihode, bilo iz preduzetništva 20,08%, plate 48,19% ili penzije 14,86%. Poslednji i najznačajniji impuls integraciji izbeglica u Vojvodini nesumnjivo je obezbeđen putem RHP-a, u okviru kojeg je do sada trajno stambeno rešenje obezbeđeno za 2937 izbegličkih porodica.

Literatura

1. "Izbeglički korpus u Srbiji, prema podacima popisa stanovništva 2002", Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Srbije i Crne Gore, Beograd 2004.
2. "Pregled broja izbeglica i interno raseljenih lica u Republici Srbiji", Komesarijat za izbeglice i migracije RS
3. "RHP – presek 1. april", www.kirs.gov.rs
4. "Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u 2002.", Knjiga 1, Beograd 2003.
5. "Integracija izbeglica u Vojvodini – činjenice i stavovi", Fond za pružanje pomoći izbeglim, prognanim i raseljenim licima, Novi Sad 2015.
6. "Izbeglištvo i demografski rast stanovništva Srbije", Radoslav Stevanović, Institut društvenih nauka, Beograd 2005.
7. "Demografski rast stanovništva u Vojvodini i priliv izbeglica iz Hrvatske i BiH u periodu 1991-1997 godina", Radomir Kukobat, Novi Sad 2016.